אין דורשין פרק שני חגיגה

כאן למעשר. בעי כוונה וכ"ש בתרומה: הכי גרסינן **מה כליס דלא מיכווני אף אדם נמי דלא מיכוון: מרדלים.** שטופת ויורלת ממקום גבוה ויש בה מרגעים סאה והטובל בה לא עלתה לו טבילה משום דמקום קטפרס הוא מקום זקוף יותר מדאי ומ' סאה שבו אינן במקום אחד ותנן הנגוף והקטפרס אינו מיכוך (טהרות פ"מ מ"ט). ואף אם אינו קטפרס נמי אין טובלין בו לפי שאין מי גשמים מטהרים דרך זחילתן עד שיהו נקוין דרך אשכורן דתניא בת"כ[1] אי מה מעיין מטהר בזוחלין אף מקוה מטהר בזוחלין ת"ל אך מעין וכור מקוה מים יהיה טהור (ויקרא יא) המעיין מטהר בזוחלין והמקוה באשכורן. ורבינו האי[2] גרים הרדלית: **לאשין.** אחד מרגאשי הגל כשהוא מגיע לאחר: **כיפין.** אמצעיתו של גל שעומד באויר כמין כיפה. ואם הושיט כלים למעלה והטעינן בכיפה אינה טבילה כדמפרש ואזיל: **שאין מטבילין באויר.** שלא אמרה תורה מקוה של אויר לטבילה: **ידיו טהורות.** אע"פ שלא נתכוון: **ופירות אינן בכי יותן.** דבעינן גבי הכשר יותן[3] דומיא דכי יתן דניחא ליה: **ואם בשביל שיודחו ידיו.** נתכוון ליטול פירות הרי הוא בכי יותן ומקבלין טומאה מעכשיו וכיון דנתכוון להדיח ידיו גלי דעתיה דניחא ליה בהך נפילה שעל ידיה הדיח ידיו: **הוחזק אין.** אם נתכוון הוא להדיח טבילה לאוכלין: **טבל.** ולא עולה מן המים: **מחוסר עלמו.** בטבילה שעבל בכר לכל מה שירלה: **מאי לאו אינו מחוסר כלי.** כלומר כיון שהחזיק עלמו בשעת טבילה בדבר קל כיון שלא החזיק עלמו לכלוס שוב אינו מחזיק: **אם לא הוחזק.** לשוס דבר שעבל סתם מחזיק לכל מה שירלה אבל אם הוחזק לקל אינו מוחזק לחמור דהא אינתיק ליה לדבר קל: **מאן תנא.** דמשוס עודנו במים משיב ליה כתחילת טבילה ואע"פ שהוחזק מחזיק: **ובשני עמא.** שהרי חסר השיעור במים שעל הראשון: **מחלוקת.** דרבי יהודה וכנגן כשהיתה טבילתו בשביל אחת ממעלות של מכמים כגון האוגן והממוסר כפורים שצריכין טבילה לקודש ואינו טמא טומאה דאוריתא בהיא קאמר רבי יהודה דמהני ליה רגליו של ראשון נוגעות במים דאמרינן גוד אחית מים שעליו כאילו הן במקוה: **והיינו דרבי פדת.** דאוקי לעיל הא דעדיהו כרבי יהודה ולא כרבנן אלמא לרבנן אפי' לגבי מעלות לא מהני עודיהו דהא חזקה דאמר הוחזק לקל אסור לחמור מעלות ניהו: **איכא דאמרי כו'.** הכא גרסי' ופליגא דר' פדת דאילו לרב נחמן הא דעדיהו הוחזק לקל הוחזק לחמור דברי הכל הוא דהא לא פליגי רבנן עליה דר"י אלא טומאה דאוריתא לטהרה: **ליורות.** שטווין בו זהב ועשין כמין מוגג קטן מאד: **כראשו של ראשון.** בעודו במים: **גמיעים.** גומות בגמל שיפולי הריס שקורין וולור"א בלע"ז וכן נחל איתן[4] נחל ארנון[5]: **שחקונה עליונה ואמצעים.** שנחל מדרון משופע הוא: **עוברת ביניהן.** ה"ג

נגזור אטו חרדלית. פרש"י שיורלת מהר גבוה ויש בה מ' סאה ולא עלתה שם טבילה דקטפרס אינו מיכוך והר"י פי' וכן כתוב בכמה פירושים של רש"י דספול מטעם דאין מקוה מטהר בזוחלין אלא באשכורן כדתניא בת"כ ומיהו אומר הר"ר אלחנן ע"כ טעם דאשון עיקר מדגזרינן בגל של כ"ש דאי משום זחילה (ב) אז כשל יש מהני אי לא מוקמינן לה כר' [מאיר] דאמר בסמ' מקוואות (פ"ה מ"ד) כל הימים כמקוה והיה קשה לאורי מאי קאמר משום חרדלית של מי גשמים הא כשל יש נמי לא מהני כדתנן ב"ה אומרים אין מטבילין בחרדלית ומשמע דבכל חרדלית מיירי מדלא החכר ליה בהדיא גשמים ולפי' ראשון ניחא ומיהו אכתי יש להקשות דקטפרס הוה חיבור לענין מקוואות כדפירש הר"י ואם כן למה לא מהני ואי הוה טעמא משום זחילה יתכן טפי:

לא כאילו לא טבל למעשר. ורבותא דמתני' משום חולין הוא דמהניא אף בלא כוונה דאי משום מעשר אף כי הוחזק לחולין קתני דישא דלא מהני הר"ר אלחנן ועוד י"ל דאי משום דישא הייתי אומר דטפי עדיף לא הוחזק כלל למעשר מהוחזק לחולין דהא עקר דעתו לגמרי ממעשר:

טבל ועלה בו'. ועדנו לא ובכמה ספרים כתיב בהדיא לא:

רבי יהודה אומר מאיר היה אומר מטביליין בעליונה. ל"ג רש"י מכלל דר"י סו' והכי פירש מטבילין בעליונה מטעם גוד אסיק וכ"ש גוד אחית ולא פליג עליה רבי יהודה מדלא קתני ליה ואני מוקי עליו והא תניא רבי מאיר אומר כין בעליונה כין בתחתונה ואני אומר בתחתונה ולא בעליונה וכו' ולשון הכתוב בספרים אין להעמידה דא"כ מתניתא קשיין אהדדי ומאי מזית דליית לבתריתא כל זה פרש"י ומיהו יש לישב גירסת הספרים (ג) וכן היא הגעת הגי' בפר"מ ר' יהודה אומר ר' מאיר היה אומר בתחתונה ולא בעליונה דאית ליה גוד אסיק ומתני' אהדדי לא קשיין דקתניתא דר"י אומר מאיר אומר ולא בעליונה היינו לפי דעתו של רבי יהודה אבל לסברא של ר"מ אף בעליונה. כשם מורי: בתחתונה

כאן למעשר ומנא תימרא דחולין לא בעו כוונה דתנן [6]א"גל שנתלש ובו ארבעים סאה ונפל על האדם ועל הכלים טהורין קתני אדם דומיא דכלים מה כלים דלא מכווני אף אדם דלא מכוין וממאי דלמא ביושב ומצפה אימתי יתלש הגל עסקינן וכלים דומיא דאדם מה אדם דבר כוונה אף כלים דמכוין להו וכי תימא ביושב ומצפה מאי למימרא סלקא דעתך אמינא ליגזור דלמא אתי למיטבל בחרדלית של גשמים א"נ נגזור ראשון אטו כיפין קמ"ל דלא גזרינן ומנא תימרא דלא מטבילין בכיפין דתניא [7]מטבילין בראשין ואין מטבילין בכיפין לפי שאין מטבילין באויר אלא מהא דתנן [8]פירות שנפלו לתוך אמת המים ופשט מי שידיו טמאות ונטלן ידיו טהורות ופירות אינן בכי יותן ואם בשביל שיודחו ידיו ידיו טהורות והפירות הרי הן בכי יותן איתיביה רבה לרב נחמן הטובל לחולין והוחזק לחולין אסור למעשר הוחזק אין לא הוחזק לא ה"ק אע"פ שהוחזק לחולין אסור למעשר איתיביה [9]טבל ולא הוחזק כאילו לא טבל מאי לאו כאילו לא טבל כלל לא כאילו לא טבל למעשר אבל טבל לחולין הוא סבר דחי קא מדחי ליה נפק דק ואשכח דתניא טבל ולא הוחזק אסור למעשר ומותר לחולין אר"א טבל ועלה מחזיק עצמו לכל מה שירצה מיתיבי עודהו רגלו אחת במים הוחזק לדבר קל מחזיק עצמו לדבר חמור עלה שוב אינו מחזיק מאי לאו אינו מחזיק כלל לא עודהו אע"פ שהוחזק מחזיק עלה אם לא הוחזק מחזיק ואם הוחזק אינו מחזיק מאן תנא עודהו רגלו אחת במים א"ר פדת ר' יהודה היא דתנן[10] המקוה שנמדד ויש בו ארבעים סאה מכוונות וירדו שנים וטבלו זה אחר זה הראשון טהור והשני טמא אמר רבי יהודה אם היו רגליו של ראשון נוגעות במים אף השני טהור אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מחלוקת במעלות דרבנן אבל מטומאה לטהרה דברי הכל [11] (אף) השני טמא והיינו דרבי פדת איכא דאמרי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מחלוקת מטומאה לטהרה אבל במעלות דרבנן דברי הכל אף השני טהור ופליגא דרבי פדת אמר עולא [12] בעי מיניה מרבי יוחנן לרבי יהודה מהו להטביל מחטין וצינוריות בראשו של ראשון גוד אחית אית ליה לרבי יהודה גוד אסיק לית ליה או דלמא גוד אסיק נמי אית ליה א"ל תניתוה [13]שלש גממיות בנחל העליונה התחתונה והאמצעית העליונה והתחתונה של עשרים עשרים סאה והאמצעית של ארבעים סאה וחרדלית של גשמים עוברת ביניהן רבי יהודה אומר מאיר היה אומר מטביל בעליונה והתניא רבי יהודה אומר מאיר

מסורת הש"ס

א) תוס' לא. מקוואות פ"ה מ"א, ב) תוס' לא: [תוספתא דמקוואות פ"ד], ג) תוס' שם מכשירין פ"ד מ"ז, ד) מקוואות פ"ז מ"א ניטין מז. ע"ש, ה) תוספתא פ"ג דמקוואות, ו) [במיני פרשה טו], ז) [מקוואות פ"ה מ"ון], ח) [ויקרא יח], ט) [דברים כח], י) [דברים כז].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר עולא בעיא מיניה וכו' ראמר לי תנחומי: (ב) תוס' ד"ה נגזור וכו' דאי משום זחילה הא כשל יש וכו' כדתנן ב"ה דמקוואות בית הלל: (ג) ד"ה ר' יהודה וכך היא ההצעה וה"ג בפר"מ וכו' לא קשיין דהא דקא מייתי:

הגהות הגר"א

[א] גמ' דברי הכל הנמי טעמא כל"ל ותיבת אף נמחק:

לעזי רש"י

וולור"א [וליר"א]. עמק.

מוסף רש"י

גל שנתלש. מן הים (חולין לא:). מה כלים דלא מכווני. דהא לית לה דעת (שם). בחרדלית של גשמים. זרם גשמים המקבלת מן הבר בכח ואין טובלין בו, דהיינו הקטפרס אינו מיכוך ולא הוי מקוה בחרבעים סאה. שהרי אין מ' סאה במקום אחד ואע"פ שיש הרבה למטה ולמעלה הא קתני אינו מיכוך. חרדלית הייט קטפרס, מדרון, ורב האי גאון גרס הרבלים, שבאין מעליו של הר (שם). מטבילין בראשין. מטבילין כלים ברחש הגל המתגלגל מן הים ואלך לתרסוק וכא לאתר נכנס אדם מתת ראשו ומקבלו, דהוי טבילה זו בתחיבה לקרקע (שם לא:). ואין מטבילין בכיפין. שלא יחזיק כלים בגיפי הגל דהייט כאמצעיתו שהוא עשוי כגיפה, וטעמא דמפרש מפני שהיא טבילה אויר ואין מטבילין באויר (שם), ידיו טהורות. דלא בעינן כוונה לחולין (שם). ופירות אינן בכי יותן. דלא אחשבה לכך נפילה (שם). ואם בשביל שיודחו ידיו. נתכוין ליטול את הפירות מן המים, ידיו טהורות. כ"ש שנתכוין, והפירות הרי הן בכי יותן. ומקבלין טומאה מכאן ואילך, דאחשבה לכך נפילת פירות לתוך ידיו בהנהתן והוה ליה מקוה שפיפו לרגלן ותנן (מכשירין פ"ה מ"ח) כל מקוה שפיפו לרגלן אע"פ שאין תחילתו לרגלן מכשיר (חולין לא:). והוחזק לחולין. לאכול חולין, הוחזק נתכוין בשעת טבילה לכך (שם). הכי קאמר אע"פ שהוחזק לחולין אסור למעשר. לעולם חולין לא כמו כוונה

מד א מי' פ"ט מהל' מקוואות הלכה יז סמג עשין רמח: [טוס"ע י"ד סימן לא סעיף ה]:
מה ב מי' פ"ה הל' יח סמג שם [טוס"ע שם]:
מו ג מי' פי"ב מהל' טומאת אוכלין הל' י סמג עשין רמו:
מז ד מי' פי"א מהל' מקוואות הלכה יב [וס"מ הל"מ ופי"ג מהל' אבות הטומאות הל"כ]:
מח ה מי' פ"ח מהל' מקוואות הל' יב טוס"ע שם סעיף סב:
מט ו מי' שם הל' ח טוס"ע שם סעיף ס:

רבינו חננאל

ומנא לן דלחולין לא בעינן כוונה דתנן גל שנתלש ובו מ' סאה ונפל על האדם ועל הכלים טהורים ואמרינן אדם דומיא דכלים מה כלים לא בעי כוונה אף אדם לא בעי כוונה ונרחת דאית לן לאוקומה בתחכון היכי דמי בישוב ומצפה מתי יתלש הגל. וכי תימא אי הכי מאי למימרא הא קא מיכוון אצטריך סד"א נגזור גל שנתלש ושתי ראשין מעורבין במי הים אטו חרדלית שהן מי גשמים אי נמי מהו דתימא נגזור ראשים אטו כיפים פי' אמצעית הגל העשוי כמין כיפה שחלקתו הרוח מן הים והפריחתו במו באויר שאין טבילה עולה בהן. כדתנן מטבילין בראשים ואין מטבילין בכיפים קמ"ל דלא גזרינן ראשים אטו כיפים אלא מהא דתנן פירות שנשרו לתוך אמת המים ופשט מי שידיו טמאות ונטלן ידיו טהורות הנה בלא מתכוון כדי להטביל ידיו וקתני טהרו ש"מ לא בעינן כוונה ואסיקנ' מהא דלא בעינן כוונה לחולין דתניא טבל ולא הוחזק מותר בחולין ואסור במעשר. א"ר אלעזר טבל ועלה מחזיק עצמו לכל מה שירצה. ומותבינן עליה והתניגן עודהו רגלו במים הוחזק לדבר הקל מחזיק עצמו לדבר חמור. פי' אם הוחזק למעשר ועודהו רגליו במים מחזיק עצמו בחרומה עלה שוב אינו מחזיק. קשיא לר' אלעזר דאמר אפילו עלה מחזיק עצמו לכל מה שירצה. ופריק הא דתני עלה שוב אינו מחזיק בשכבר הוחזק לדבר ידוע ועודהו במים וכי אמינא אנא דמחזיק עצמו לכל מה שירצה. כשעלה סתם ועדיין לא הוחזק והוחזק עתה. מאן תנא עודהו רגלו במים אע"פ שהוחזק תחור ומחזיק א"ר פדת ר' יהודה היא דתנן מקוה שיש בו מ' סאה מכוונות וירדו שנים וטבלו זה אחר זה הראשון טהור והשני טמא ר"י אומר אם היו רגליו של ראשון נוגעות במים אף השני טהור אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מחלוקת ר' יהודה וח"ק דפליג עליה ואמר

והלא דתני בהו הוחזק דלאלעזר לאשמועינן דאע"ג דאיכין לטבילת טהרה לא הוי כוונת חולין כוונה למעשר (שם). **ארבעים סאה מכוונות.** לא פחות ולא יותר (ניטין סז:). **והשני טמא.** שסבר המקוה על ידי הראשון (שם). **נוגעות במים.** נטעת טבילת השני, אף השני טהור. דכמאן דמחבר מים שעל הראשון למי המקוה דמי (שם).

השני טמא בעולה מטומאה לטהרה. אבל במעלות דרבנן בין חולין למעשר לתרומה לקדש ולחטאת להחזיק עצמו מן הקל לחמור [6]) ולפיכך תני אף השני טהור ופליגא דר' פדת דאוקמה לר' יהודה במעלות דרבנן מכלל דת"ק פליג עליה דהא דתניא עודהו רגלו במים הוחזק לדבר הקל כו' במעלות דרבנן הוא. איכא דאמרי אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מחלוקת במעלות דרבנן ור' יהודה מטהר השני אבל מטומאה לטהרה דברי הכל השני טמא והיינו דר' פדת דאוקמה להא

ברייתא כו' יהודה. אמר עולא בשאי מיניה דר' יוחנן מהו להטביל אליבא דר' יהודה מחטין וצינורות בראשו של ראשון גוד אחית אית ליה לר' יהודה וגרוא כי המים שהן בגופו של ראשון יורדין במקוה וכאילו מעכשיו ישנן בתוך המקוה אבל גוד אסיק לית ליה שאין אומרים ראה כאלו מי המקוה נקוים ועומדים בראשו של ראשון או גוד אסיק נמי אית ליה וא"ל ר' יוחנן ת"ש נחל שיורד ממעלה למטה ויש בו ג' גממיות פי' ג' חפירות כל אחת למטה מחברתה וגומא העליונה והתחתונה של עשרין עשרין סאה ואמצעית של מ' סאה פי' הוצרך לומר והאמצעית של מ' כדי להכשיר חרדלית של גשמים שעוברת ביניהן ומצרפו שכל מקוה שהוא פחות ממ' סאה מי גשמים פוסלין אותו וחרדלית של גשמים עוברת ביניהן. ר' יהודה אומר מאיר היה אומר מטבילין בתחתונה דאלמא אמרינן גוד אחית ולא אמרינן גוד אסיק מדקתני ר' יהודה מאיר היה אומר מטבילין [7]) בין בתחתונה לאו מכלל דר' יהודה סבר חלופו ואומר מטבילין אף בעליונה אלמא גוד אסיק

---

[6]) לכאורה צ"ל דברי הכל לא אף שפני טוטר, [7]) עי' כתוס' בד"ה ר"י גירסת רבינו כנלמ.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com